

Kunnskaps- og holdningsundersøkelse om hivpositive i den norske befolkning avslører:

Fortsatt stor skepsis

Tolv prosent mener at hivpositive ikke bør jobbe som tannlege. Samtidig sier én av tre at lege og sykepleier ikke er yrker for hivpositive.

Folk nærer generelt en betydelig skepsis til hivpositive i arbeidslivet og er villige til å akseptere relativt store innskrenkninger i deres muligheter til å ta egne valg, heter det i konklusjonen til Fafo, etter at de har gjennomført en undersøkelse som avdekker folks kunnskap om og holdninger til hiv. Undersøkelsen er første ledd i en større levekårsundersøkelse som skal vise hvordan det er å leve med hiv i Norge i dag. Hovedrapporten kommer i 2009.

Hvilke yrker hivpositive ikke bør ha ble stilt som et åpent spørsmål, uten at faste svaralternativer ble gitt. Folks skepsis er størst når det gjelder yrker innenfor helsesektoren. Resultatene skyldes trolig at man opplever at disse yrkene innebærer stor grad av fysisk nærhet og derigjennom risiko for smitteoverføring.

Tall fra Folkehelseinstituttet viser at det lever i overkant av 3 000 hivpositive mennesker i Norge. Prognosene som ble utarbeidet på 1980-tallet var langt mer pessimistiske. Da ble det anslått at det allerede innen 1990 ville være 3 000 aidstilfeller og 30 000 hivpositive i Norge. De dystre prognosene har ikke på langt nær slått til, men de siste årene har man likevel sett en urovekkende økning i antall nysmittede.

Overlever – men dør sosialt

Den medisinske utviklingen gjør imidlertid at færre hivpositive er syke, og færre er døende. Som en konsekvens av dette skjer det både en økning og en aldring av gruppen hivpositive. I dag er 700 hivpositive i Norge eldre enn 50 år. Samtidig er det lite kunnskap om hvordan aldersrelaterede sykdommer vil

Fafo-rapporten avslører mangel på kunnskap om hvordan hiv smitter.

kunne påvirke hivpositive. Man vet imidlertid at det vil være avgjørende å ha en livsstil og helse som gjør at man kan tåle et langt liv med medisiner.

Samtidig skaper mulighetene til å leve lengre med hiv nye dilemmaer og problemstillinger, ikke minst i forhold til åpenhet. Forskning viser at ensomhet blant eldre hivpositive er et stort problem. Den siste holdningsundersøkelsen til Fafo støtter også opp om påstanden til Stephen Fry i BBC-dokumentaren som NRK sendte våren 2008; nemlig at sosialt sett er det døden å leve med hiv. Den medisinske utviklingen som har forandret hiv fra dødsdom til kronisk lidelse, har ikke ført til større sosial aksept for hivpositive.

Hivpositives erfaringer med deltakelse og inkludering i arbeidslivet vil være et hovedtema i levekårsundersøkelsen blant hivpositive som Fafo skal gjennomføre i høst. Den nå publiserte kunnskaps- og holdningsundersøkelsen viser at folk stort sett er svært

skeptiske til å jobbe sammen med hivpositive. Halvparten av de spurte mener blant annet at en arbeidsgiver fritt kan endre hivpositives arbeidsoppgaver av hensyn til de øvrige ansattes sikkerhet. Tre av fem mener at hivpositive må være forpliktet til å informere arbeidsgiver om sin hivstatus, uten at det sies noe om begrunnelsen eller hva som skal ligge i en slik forpliktelse. En betydelig høyere andel menn enn kvinner sier seg enige i disse påstandene. Videre er ungdom mellom 15 og 24 år mest skeptiske, mens aldersgruppen 25 til 39 er minst skeptiske. Skepsisen øker så vidt for aldersgruppen 40–59 og noe mer for aldersgruppen 60 pluss.

Samlet sett viser svarene at folk er villige til å akseptere relativt store innskrenkninger i de hivpositives muligheter til å ta sine egne valg, og at skepsisen til å ha en kollega som er hivpositiv er utbredt.

Bør finne seg en annen jobb

Det viser seg at mange hivpositive stadig møter problemer når de skal til tannlegen. I HivNorges tidsskrift *Positiv* nr. 2, 2008, er tannhelse viet plass som eget tema.

Dosent Mikael Zimmermann, spesialist på infeksjonssykdommer og mye brukt kursholder innen hygiene, blant annet gjennom NTF, sier til *Positiv* at tannlegers frykt for å behandle hivpositive pasienter er fullstendig ubegrunnet, tøvette og menneskerettslig og samfunnsmessig helt uakseptabelt.

Fagsjef Aril Jul Nilsen i NTF er også tydelig når han uttaler seg til *Positiv* om tannleger som ikke ønsker å behandle hivpositive pasienter: De bør rett og slett finne seg en annen jobb! Nilsen sier i følge *Positiv* at det er en skam at dette fremdeles skjer når vi har fått kunnskap om hvor lite smittefarlig hiv er.

Juridisk rådgiver i HivNorge, Inger Lise Hognerud, forteller at hivpositive ofte opplever diskriminering fra tannlegers side, selv om hun understreker at dette langt fra gjelder alle tannleger. Hun forteller at mange blir avvist når de forteller at de er hivpositive. Andre får beskjed om å komme etter stengt tid. Enkelte tannleger hevder at kontor og behandlingsrom må vaskes ned og desinfiseres etter besøk av en hivpositiv pasient.

– Når jeg spør om navn på tannlegen for å utforme en klage, ønsker ikke den hivpositive å ha navnet sitt på nok et papir som identifiserer dem som hivpositive. De vil bare finne en god tannlege og ha et best mulig liv, sier Hognerud til Positiv.

NTFs informasjonssjef Morten Rolstad er kjent med problemstillingen som reises av HivNorge. Omfanget av problemet er imidlertid ukjent.

– Det kunne vært interessant å gjennomføre en undersøkelse for å finne ut mer om tannlegers holdninger og praksis i forhold til hivpositive pasienter. Vi mangler kunnskap om hvordan situasjonen faktisk er. Men foreningen har foreløpig ingen planer om å gjennomføre en slik undersøkelse, sier Rolstad. For en tid tilbake fikk han en henvendelse fra en assistenttannlege i en Oslopraksis som var frustrert over at den praksisen hun var ansatt i, opptrådte avvisende overfor hivpasienter. Rolstad understreker imidlertid at henvendelsen tilhører unntakene.

– Slike meldinger mottar jeg ellers sjelden eller aldri, forteller Rolstad.

Ellen Beate Dyvi